

МОЄ ВІДКРИТТЯ

СТАРОДАВНЯ ЄВРОПА

*Ти відкриєш, якою була культура
у Стародавній Європі.*

52

ЯК ЖИЛИ У СТАРОДАВНІЙ ГРЕЦІЇ?

• **Пригадай.** Яких героїв Давньої Греції ти знаєш? Які міфи та легенди читав/читала?

Розгляньте зображення. Чим славиться Греція?
Пригадайте й обговоріть.

Одна з найдивовижніших стародавніх цивілізацій — давньогрецька, зародилася на гористому **Балканському півострові** й островах, що його оточують, у Середземномор'ї. Знайди на карті Європи Середземне море та Грецію. Давні греки називали свою країну **Елладою**.

На найвищій горі в Греції — Олімпі — греки «поселили» своїх міфічних богів на чолі із Зевсом. Природні умови й теплий клімат Греції сприяли розвитку землеробства. З давніх часів греки займалися вирощуванням маслин, винограду. Греція багата на корисні копалини: срібло, мармур, залізну й мідну руди та глину. З давніх-давен тут виробляли гарний глиняний посуд.

Греки успішно розвивали ковальське, ювелірне, шкіряне, теслярське та гончарне ремесла. 5000 років тому в Греції з'явилися перші держави на чолі із царями.

Сучасна європейська та світова цивілізації своїм розвитком багато в чому зобов'язані Стародавній Греції. Ця держава зробила величезний внесок у загальносвітову культуру, медицину, політику, мистецтво, літературу, театр і спорт. З грецької мови походять тисячі сучасних слів, такі як *демократія*, *олімпіада*, *кераміка*, *школа*, *ліцей*.

Школа
у Стародавній Греції

Гіппократ —
«батько медицини»

Давньогрецькі
олімпійські ігри

Давні греки значну увагу приділяли освіті. Перші школи були створені у Стародавній Греції, але відвідувати їх могли лише хлопчики.

Греки подарували людству геніальних філософів і вчених. Зокрема, грецького **історика Геродота** називають «батьком історії». **Лікар Гіппократ** став «батьком медицини», його знаменита «клятва Гіппократа» і донині виражає морально-етичні принципи поведінки лікаря. **Філософа Аристотеля** називають «батьком науки», бо саме він сформулював принципи наукового пізнання світу. Грецькі вчені **Архімед** і **Піфагор** зробили великий внесок у розвиток математики. Давня Греція є батьківщиною **олімпійських ігор**. На час їх проведення припинялися навіть

війни. Вони стали фундаментом розвитку сучасного спорту й олімпійського руху.

Сучасна Греція — сонячна країна з багатою історією і культурою, щорічно приваблює мільйони туристів.

Придумайте діалоги зі словами, запозиченими з грецької мови: *енергія, комедія, проблема, ритм, аптека, театр, педагог, бібліотека*. **Інсценуйте** їх.

• **Порівняй** висоту гори Олімп із найвищими гірськими вершинами в Україні і світі.

Олімп —
найвища
гора Греції
(2917 м)

Говерла —
найвища вершина
Українських
Карпат
(2061 м)

Джомолунгма
(Еверест) —
найвища гора
земної кулі
(8848 м)

Придумайте цікаву гру (хмаринку слів, загадку) про історію і культуру Греції. **Запропонуйте** їх розгадати своїм однокласникам й однокласницям.

Який внесок зробили давні греки в розвиток освіти й науки? Які сучасні слова мають давньогрецьке походження? Як вплинула культура Стародавньої Греції на культуру сучасної України? Що вас найбільше зацікавило в історії і культурі Давньої Греції?

53

ЯКОЮ БУЛА КУЛЬТУРА
ДАВНЬОГО РИМУ?

• **Пригадай.** Чому давньогрецьку культуру вважають колискою сучасної цивілізації?

Розгляньте зображення. Що вам відомо про сучасну Італію і її столицю Рим? **Пригадайте й обговоріть.**

Колізей —
амфітеатр у Римі

Площа
Святого Петра

Папа Римський
Іван Павло II

Італія розташована на **Апеннінському півострові** й омивається Середземним морем. Це довга вузька смуга суходолу, що має вигляд чобітка. На території Італії є гори і рівнини, що були колись укриті густими лісами й пасовищами. Населення здавна тут займалося скотарством. Це заняття і дало назву півострову Італія, що означає «країна телят».

За повір'ям, **Рим — столицю Італії**, було засновано там, де легендарна вовчиця прихистила та вигодувала двох хлопчиків-близнюків Ромула і Рема. Місто названо на честь Ромула, який був першим правителем Риму.

У всіх галузях культури римляни багато чого запозичили у греків. Але вони розвивали й свою власну культуру. Римляни винайшли бетон, побудували бруковані дороги з мостами, проклали з гір водогони — акведуки,

споруджували бібліотеки, басейни, лазні. У Римській імперії було встановлено **Римське право** — систему загальнообов'язкових правил поведінки. Римське право стало основою сучасного права. Римлянами офіційно запроваджено календарний рік, що налічував 365 днів. **Імператор Гай Юлій Цезар** увів високосний рік і переніс початок року з березня на 1 січня. Римські цифри й понині використовують для позначення розділів і частин законів, томів видань, століть. Їх можна побачити на циферблатах годинників. Римська культура стала основою для розвитку культури багатьох країн світу.

У 313 році римський **імператор Константин** видав закон, яким визнав християнську релігію. Згодом християнство стало державною релігією Римської імперії, а Рим — центром християнства. Верховного священика почали називати Папою Римським.

Нині посеред Риму існує держава-місто й центр Римо-католицької церкви — **Ватикан** — **резиденція Папи Римського**. Це найменша у світі незалежна держава площею всього 44 гектари.

Довідайся значення слова

Резиденція (з латинської мови *resideo* — залишаюся на місці, перебуваю) — місце постійного перебування глави держави, високопосадовця, зокрема президента.

З'ясуй за допомогою додаткових джерел інформації і підготуй повідомлення про одну з видатних постатей Римської імперії.

Яке значення має реформа календаря в Римській імперії для сучасності? Що тобі відомо про Римське право сьогодні? Як вплинула культура Римської імперії на культуру України?

54

ХТО БУЛИ ВИДАТНИМИ МАНДРІВНИКАМИ ТА ПЕРШОВІДКРИВАЧАМИ НА ЗЕМЛІ?

• **Пригадай.** Які здобутки Риму вплинули на культуру народів світу?

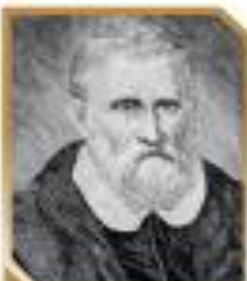

Розгляньте зображення на цій і наступній сторінках. Що вам відомо про видатних мандрівників і першовідкривачів? **Пригадайте й обговоріть.**

З давніх часів люди прагнули досліджувати світ, бо бути дослідником — це природна людська потреба. В історію увійшли видатні мандрівники і винахідники, які, ризикуючи життям, досліджували нашу планету. Дізнаємося про деяких із них.

Марко Поло (1254–1324 рр.) — відомий мандрівник і купець із міста Венеція, що в Італії. Він дослідив й описав у своєму творі «Книга чудес світу» природу та культуру країн Азії, зокрема Ірану, Китаю, Монголії, Індії та Індонезії. *Знайди ці країни на карті світу.* Протягом багатьох століть його книга мала значний вплив на мореплавців, мандрівників, картографів, письменників.

Христофор Колумб (1451–1506 рр.) — іспанський мореплавець, першовідкривач Південної Америки. Щоправда, Колумб до кінця свого життя був переконаний, що таки потрапив до Індії.

Марко
Поло

Христофор
Колумб

Васко
да Гама

Фернан
Магеллан

Морський шлях до Індії довкола Африки відкрив португальський дослідник і мореплавець **Васко да Гама** (1469–1524 рр.).

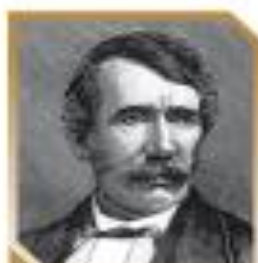
Фернан (Фернандо) Магеллан (1480–1521 рр.) — португальський мореплавець, під керівництвом якого відбулася перша навколосвітня експедиція. Він дав назву Тихому океану.

Джеймс Кук (1728–1779 рр.) — англійський мореплавець, здійснив три навколосвітні подорожі. Уперше в історії перетнув Південне полярне коло й обігнув Австралію, описав її східне узбережжя, відкрив багато островів, дослідив південні частини Тихого, Атлантичного й Індійського океанів.

Шотландський дослідник **Девід Лівінгстон** (1813–1873 рр.) усе життя присвятив дослідженню Африки, пройшовши пішки 50 тисяч кілометрів. Лівінгстон перший виступив на захист темношкірого населення континенту. Вдячні африканські вожді відкривали йому свої секрети й не раз рятували його від смерті.

Джеймс
Кук

Девід
Лівінгстон

Огюст
Піккар

Жак-Ів
Кусто

Швейцарський учений і винахідник **Огюст Піккар** (1884–1962 рр.) винайшов стратостат і піднявся на ньому у верхні шари атмосфери. А також сконструював батискаф, на якому зміг уперше спуститися в найглибше місце на Землі — Маріанську западину.

Французький океанолог і мандрівник **Жак-Ів Кусто** (1910–1997 рр.) сконструював безпечний акваланг, що

заповнювався рідким повітрям. Завдяки своїм винаходам він першим зумів перетворити наукові дослідження на захопливі кінопригоди.

Довідайся значення слів

Стратостат — повітряна куля, призначена для польотів на висоту понад 11 кілометрів.

Батискаф — сталева камера з апаратурою для спостережень і досліджень на великих глибинах в океані й механізмами для самостійного пересування під водою.

Стратостат

Батискаф Кусто

Запам'ятай і поясни зміст прислів'їв.

- *Ніхто не повертається з мандрівок таким, яким був раніше.*
- *Лише той, хто мандрує, відкриває нові шляхи.*
- *Хочеш пізнати людину — здійсни з нею подорож.*

Чому люди вирушали в далекі мандрівки?
Які мореплавці здійснили перші навколосвітні подорожі?

З'ясуй за допомогою додаткових джерел інформації і **підготуй** повідомлення про одного з видатних мандрівників і першовідкривачів.

Про яку подорож світом ти мрієш?